

Татяна дьо Роне
Ключът на Сара

РОМАН

Превела от английски
СИЛВИЯ ПАДАЛСКА

ОБСИДИАН
СОФИЯ

*На майка ми Стела
и на моята красива непокорна Шарлот*

В памет на баба Наташа (1914–2005)

Бележка на автора

Героите в тази книга са измислени. Някои от описаните събития обаче са действителни – особено онези, случили се през лятото на 1942 г. в окупирана Франция. Най-значителното от тях е масовият арест на евреи на 16 юли 1942 г. Те са затворени в закрития стадион „Велодром д’Ивер“ в сърцето на Париж.

Романът не е исторически и няма подобни претенции. С него отдавам почит на децата от „Вел д’Ив“, които никога не са се завърнали.

И на оцелелите, които са разказали какво се е случило.

„Боже мой! Какво ми стори тази страна!
Но тъй като тя ме отхвърля, ще я преценяваме
студено, ще я гледаме как губи чест и живот.“

Ирен Немировски, „Френска сюита“ (1942 г.)

„Тигре, тигре, жива жар,
лумнал полунощен звяр,
кой ум вечен разчерта
твойта стръвна красота?“

Уилям Блейк, „Песни за опита“

Париж, юли 1942 г.

Момичето първо чу блъскането по входната врата. Стаята ѝ се намираше най-близо до нея. Отначало, все още сънena, тя си помисли, че баща ѝ е излязъл от скривалището в мазето. Сигурно бе забравил ключовете си и започваше да губи търпение, след като никой не бе отговорил на плахите му почуквания. В следващия миг обаче се разнесоха гласове. Те отекнаха силно и безмилостно в тишината на нощта. Не, не беше баща ѝ.

– Полиция! Отворете! Веднага!

Ударите зачестиха и проникнаха до мозъка на костите ѝ. Малкото ѝ братче, което спеше на другото легло, се размърда.

– Полиция! Отворете! Отворете!

Колко ли беше часът? Тя надникна между завесите. Навън все още беше тъмно.

Уплаши се. Спомни си сподавения разговор на родителите си късно вечерта преди няколко дни. Те мислеха, че е заспала. Тогава тя се промъкна до дневната и ги видя и чу през една цепнатина между дъските на вратата. Гласът на баща ѝ звучеше тревожно, а в погледа на майка ѝ се четеше страх. Говореха на родния си език, който тя разбираше, макар да не го владееше като тях.

Баща ѝ прошепна, че ги очакват трудни времена. Трябвало да бъдат смели и изключително внимателни. Произнасяше странни, непознати думи: „лагери“, „масово депортиране“, „хайка призори“. Момичето се чудеше какво означава всичко това. Според баща ѝ само мъжете били в опасност. Жените и децата нямало за какво да се притесняват. Той щял да се крие в мазето нощем.

На сутринта обясни на дъщеря си, че е решил да спи долу, поне за известно време. Докато „нещата станат по-сигурни“. Кой неща, чудеше се момичето. Кое трябва да стане по-сигурно? И кога? Тя искаше да разбере какво значат думите „депортиране“ и „хайки“, но се страхуваше да признае, че неведнъж е подслушвала родителите си. Ето защо не посмя да попита.

– Отворете! Полиция!

Да не би полицаите да са открили *папа* в мазето, недоумяваше тя. Затова ли бяха дошли? Нима настояваха да го отведат на далечните места, за които бе споменал в тайните нощни разговори – „лагерите“ извън града?

Момичето изтича на пръсти до стаята на майка си в края на коридора. Тя се събуди веднага щом почувства докосване по рамото.

– Полицаите са тук, *маман* – прошепна момичето. – Блъскат по вратата.

Майката отметна завивките и оправи косата си. Докато я наблюдаваше, дъщеря ѝ забеляза, че изглежда уморена и много състарена.

– Ще отведат ли *папа*? – попита разтревожено момичето, като държеше майка си за ръцете. – За него ли са дошли?

Не последва отговор. В коридора отново се чуха силни гласове. Майка ѝ облече набързо халат върху нощницата и я поведе към вратата. Ръката ѝ е топла и влажна като на дете, помисли си момичето.

– Да? – каза тихо майка ѝ, без да отваря резето.

Непознат мъжки глас извика името ѝ.

– Да, мосю, аз съм – отвърна тя.

Акцентът ѝ прозвуча силно, почти натрапчиво.

– Отворете. Веднага. Полиция.

Тя сложи ръка на гърлото си и момичето забеляза колко е бледа. Изглеждаше ужасена и неспособна да помръдне. Дъщеря ѝ никога не я бе виждала толкова уплашена. Почувства как устата ѝ пресъхва от тревога.

Мъжете отново затропаха по вратата. Жената отвори с несръчни, треперещи пръсти. Момичето изтръпна, очаквайки да види сиво-зелени униформи.

На прага стояха двама мъже. Единият беше полицай с тъмносиньо наметало до коленете и висока кръгла фуражка. Другият носеше бежов шлифер и държеше някакъв списък. Той повтори името на жената. После изрече и името на съпруга ѝ. Говореше безупречен френски. Спасени сме, помисли си момичето. Щом не са германци, няма страшно. Французите няма да ни сторят нищо лошо.

Жената прегърна дъщеря си и я притисна към себе си. Момичето усети как сърцето на майка ѝ бие. Искаше ѝ се да се отскубне от нея. Копнееше да я види как застава дръзко пред мъжете, без да трепери като беззащитно животно. Трябваше да прояви смелост.

– Съпругът ми... не е тук – запелтечи майка ѝ. – Не знам къде е. Наистина.

Мъжът с бежовия шлифер ги избута и влезе в апартамента.

– Побързайте, мадам. Имате десет минути. Вземете дрехи за няколко дни.

Майка ѝ не помръдваше от мястото си. Втренчи се в полицая, който стоеше на площадката с гръб към вратата. Изглеждаше безразличен и отегчен. Тя докосна тъмносиньото му наметало.

– Мосю, моля ви...

Полицаят се обърна и отблъсна ръката ѝ. Очите му бяха строги и безизразни.

– Чухте ни. Идвайте с нас. Заедно с момичето. Правете каквото ви казваме.

Париж, май 2002 г.

Както винаги, Бертран закъсняваше. Престорих се, че не ми пука, но истината беше друга. Зоуи се облегна отегчено на стената. Приликите с баща ѝ бяха толкова очевидни, че понякога ме караха да се усмихвам. Но не и този ден. Вдигнах очи към високата старинна сграда. Домът на *мамè*. Някогашният апартамент на бабата на Бертран. Сега ние щяхме да живеем там. Щяхме да напуснем оживения булевард „Монпарнас“, шумното движение, несекващия вой на линейките от трите болници наблизо, кафенетата и ресторантите, за да се пренесем на тази тиха тясна улица на десния бряг на Сена.

Кварталът „Маре“ не ми беше особено познат, въпреки че се възхищавах на неговата старовремска, веенеща красота. Радвах ли се на преместването? Не бях сигурна. Бертран така и не попита какво искам. Всъщност почти не бяхме обсъждали темата. Той подходи към всичко с присъщия си замах. Без мен.

– Ето го – каза Зоуи. – Закъсня само с половин час.

Наблюдавахме как Бертран се задава по улицата с типичната си наперена походка. Беше висок, мургав и сексапилен. Архетип на френския мъж. Както обикновено, говореше по телефона. Зад него вървеше съдруж-

никът му Антоан. Имаше брада и поруменяло лице. Офисът им се намиреше на улица „Аркад“, точно зад църквата „Мадлен“. Бертран беше работил дълго в едно архитектурно бюро, още преди да се оженим, но от пет години имаше собствена проектантска фирма заедно с Антоан.

Бертран ни помахаше и посочи към телефона. Присви вежди и вдигна рамене.

– Ох, не може да прекъсне разговора – подметна саркастично Зоуи. – Как ли пък не!

Зоуи беше само на единайсет, но понякога ме обземаше чувството, че вече е тийнейджърка. Заради високия ѝ ръст – и „огромните“ крака, както самата тя добавяше мрачно – всичките ѝ приятелки изглеждаха като джуджета до нея. Преждевременно развитата ѝ интелигентност често ме оставяше без думи. Имаше нещо зряло в сериозните ѝ лешникови очи и начина, по който замислено вдигаше брадичката си. Винаги е била такава, още като дете. Спокойна и трезва, понякога прекалено трезва за възрастта си.

Антоан дойде да ни поздрави, докато Бертран продължаваше да говори. Викаше достатъчно силно, за да го чуят до края на улицата, жестикулираше оживено и правеше гримаси. От време на време се обръщаше да се увери, че следим всяка негова дума.

– Проблем с друг архитект – обясни Антоан и се усмихна леко.

– Конкурент? – попита Зоуи.

– Да – отвърна Антоан.

Зоуи въздъхна.

– Значи може да прекараме целия ден тук.

В този миг ми хрумна идея.

– Антоан, случайно да носиш ключа от апартамента на мадам Тезак?

– Да, Джулия, нося го – каза въодушевено той.

Антоан винаги ми отговаряше на английски, въпреки че се обръщах към него на френски. Сигурно го правеше в знак на дружелюбие, но аз тайничко се ядосвах на този факт. Сякаш ми напомняше, че френският ми все още не е достатъчно добър след всички години, прекарани тук.

Антоан размаха ключа. Тримата решихме да се качим горе. Зоуи въведе чевръсто цифровия код на входната врата. Минахме през усойния, потънал в зеленина двор и стигнахме до асансьора.

– Мразя този асансьор – каза Зоуи. – Защо татко не го оправи?

Асансьорът беше от онези уникални парижки изобретения с малка кабина и ръчно управляема решетка. Двойната дървена врата едва не те блъсваше по лицето, докато я затваряш.

– Той ремонтира само апартамента на прабаба ти, миличка – обясних аз. – Не цялата сграда.

– Е, хубаво е да се замисли – заявя тя.

Докато чакахме асансьора, мобилният ми телефон иззвъня с мелодията на Дарт Вейдър. Втренчих се в номера, изписан на дисплея. Беше Джошуа, моят шеф.

– Да – отговорих.

Джошуа премина по същество. Както обикновено.

– Чакам те в три. Приключваме юлските броеве. Хайде, чао!

– Оле, боже! – възкликнах иронично.

Джошуа се изкикоти в другия край на линията. После затвори. Винаги се забавляваше на тези думи. Може би му напомняха за младостта. Антоан също се радваше на старомодните ми изрази. Представях си как ги записва и изрича с френски акцент.

Притисната между Зоуи и Антоан, който бе попрекалил с парфюма, видях отражението си в огледалото, докато се качвахме нагоре. Лицето ми беше остаряло като

скърцащия асансьор. Какво се бе случило с младата красавица от Бостън? Жената, която ме гледаше, бе достигнала плашещата възраст между четирийсет и пет и петдесет – онзи преломен период, в който кожата увисва, бръчките стават по-видими, а менопаузата приближава неумолимо.

– Аз също мразя този асансьор – казах мрачно.

Зоуи се засмя и ме ощипа по бузата.

– Мамо, дори Гуинет Полтроу би изглеждала отвратително в това огледало.

Трябваше да се усмихна. Подобна забележка беше типична за Зоуи.